

Učiteljski list

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca. — Uredništvo (slovenskega dela) in upravljanje v Trstu (15), Via Udine 35, III. hrvatski dopisi naj se pošiljajo na naslov: Vinko Šepić, nadučitelj u Buzetu. Izdaja „Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu“, odgovorni urednik slovenskega in hrvatskega dela Jože Pahor. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane Lir 30.— Tekoči post. račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Št. 11

V Trstu, 1. junija 1926.

Leto VII.

O mladinski vzgoji

III.

Kreposti človeka zajemajo svoje bistvo v нравnih idealih volje in se torej ne morejo ločiti od vesti. Kakor ustvarijo kreposti osebnost, ki se izkaže o priliki velikih preizkušenj in kadar je treba iti takorekoč skozi vodo in ogenj, tako dajo človeku tudi drobnih vrlin, ki niso majhnega pomena v vsakdanjem življenju.

Iz vestnosti proti sebi izhaja na pr. snažnost, ki pospešuje fizično izpopolnjevanje človeka; iz razsodnosti in čuta za dolžnost izhaja rednost ki omogoči pregled položaja in kaže, kaj je treba izvršiti in ob katerem času. Nerednost je nasprotno pot v zlo in strasti. Iz čuta za dolžnost izvira tudi delavnost, ki daje zadoščenja in varuje pred zablodami, iz delavnosti pa se razvije varčnost. Prva brani človeka aktivno pred strastmi, druga pasivno. Marsikateri poedinec in marsikaka rodbina bi lažje živela, če bi znali gospodariti z danimi sredstvi, zakaj varčnost daje človeku marsikdaj neodvisnost.

Kreposti zbude pri človeku zavest osebnega dostojanstva in osebnosti. Ta zavest brani pred brezvestnostjo, nas dviga nad človeka črede in je skozi in skozi socialen pojav, ker se zbuja še le v odnosu s soljudmi. V barbarških dobah je šla osebna čast za tem, da se je človek izkazal v borbi z naravnimi silami, z divjo živaljo in s sovražnim človekom. Kolikor je civilizacija omilila vzroke bojev, je tudi omejila uveljavljanje osebnosti. Vendar se v družbi še vedno uveljavlja osebna čast v borbi za нравno nujno, v dobah kulturnega propadanja celo z vso silovitostjo. V takih časih se razvija do poguma, ki edini more izvesti velika dejanja, potrebna, da se preseče gordijski voz, da se preuredi družba.

H krepostim in vrlinam je treba vzgajati že otroka. A če se pri otroku položi osnova poznejšega človeka, vogelni kamni takorekoč, se pri mladini gradi v podrobnosti. Mladina se otesa vplivov staršev in doma, stopa v širji svet in navadno skozi mladinska društva. Že iz tega je razvidno, kolikega pomena so taka društva.

Ali najde mladina v društvih ono, česar je najbolj potrebna? Ali se ji pokaže smisel življenja, ali se vzgaja tako, da se poedinci razvijajo kdaj v нравne osebnosti?

Včasih se razvije v mladinskem društvu recimo sportna «osebnost», dober footballist, dober kolesar, dober telovadec, dober pevec, dober igralec. A navadno so le redki, ki se poženejo iz črte neimenovanih naprej. Običajno so take zvezde samo kratko živeči utrinki, ki prav pogosto odnesejo s svojo enodnevno slavo tudi težke organske poškodbe, posebno dihalnih in

organov krvnega obtoka. Ali je pa organizacija vzgojno kaj vplivala nanje?

Športnik bo pritrdil. Navedel nam bo dejstvo, da se prav s športom vzgaja značaj, samozatajevanje, pogum, vztrajnost itd. To je res, a res je tudi, da vse to ni namen današnjih organizacij mladine in zato ni njih vzgojni pomen tak, kot bi lahko bil. Še več! Resnica je, da se mladinske organizacije pogosto snujejo za zavajanje s prave poti. Kaj naj drugega rečemo, če na pr. čujemo, kako silijo ponekod dijaštvo, naj prireja zabave s plesi? Če ga priganjajo, naj ubija čas z nogometom? V takih slučajih vidimo prav prozorno namen: mladina naj se ne ukvarja s stvarmi, ki nekomu niso ljube. Naj pride v življenje omejena in naj prinese vanj nazore, ki so o pravem času zavrženi v čisto nasprotno smeri, kakor bi sicer šli, če jih ne bi bili potisnili na zaželjeno stranpot.

Vzgoja kot taka je enostavno potisnjena v mladinskih društvih s prvega mesta gospodarskim ali političnim namenom na ljubo. Če se danes prirejajo ogromne tekme, če se gradijo športne naprave, če se velik del vsega javnega življenja posveča pravcatemu cirkuškemu vrvenju, je po eni strani vzrok z vsem tem zvezana korist nekega dela industrije, po drugi pa namen, da se mladina vodi po gotovih političnih poteh. V takih razmerah seveda ni več govora o kaki vzgoji.

Vse takozvano kulturno delo po mladinskih društvih nima pravega pomena, če mu ni osnova oblikovanje boljšega človeka. Brez zavestnega vplivanja mladinskih društev v tem smislu, brez jasnega programa ne morejo imeti kulturna društva nikake prave moči na duhove, na mladino. Mladina rada čita, poje, igra itd. Toda morda je še le od sto knjig ena, ki se res začrta človeku v dušo. In tudi pesem in igra nimata nikakega pravega pomena za mladino, če se s tem le zabava in kratkočasi. Kvečjemu, če zabrani vse to, da se ne preda škodljivemu življenju, s čemer seveda ni rečeno, da bi društva včasih ne bila priložnost za razvado in za beg pred rednim delom. Našli boste ljudi, ki se v društvih izživljajo, ki pa niso sicer za nikako delo, in našli boste delavne mladeniče, ki jih nikdar ni v nikakem društvu.

Toda vzgojevati ni mogoče z besedo, bo kdo ugovarjal. S tem, da se mladina zbira, da se vežba, nastopa, s tem, da si daje predpise in jih vrši, s tem se tudi vzgaja. Najboljša je ona vzgoja, ki se vrši z udejstvovanjem, z neprestanim vežbanjem. To se pa po naših mladinskih organizacijah godi, čemu torej razpravljanja?

Pri nas je bilo društveno življenje že davno razvito in je še. Služilo je pa prepogosto raz-

nim namenom, ki niso imeli nič opraviti niti z naobrazbo niti z vzgojo. Ta doba je za nami, in sicer radi razmer, ki so nam trda šola. Prav zato pa, ker živimo v posebni dobi in ker se mladina čim dalje bolj udejstvuje v kulturnih organizacijah, postajajo te važne, postaja važen problem, kako žive ta društva, kako se v njih

mladina razvija, skratka, postaja važno vprašanje, kakšno vzgojno nalogo imajo mladinske organizacije in kako jo morajo izvršiti.

Vse to je doslej pri nas prepuščeno večinoma slučaju, kar je toliko večja škoda, če pomislimo, da nam je v boju za obstanek gledati na vsakega poedinca in na njegovo vrednost.

Naša izobrazba

Zadatak je naš težak i mnogostran, u školi i izvan nje, ali mi nijesmo nikako spremni, da ga dostojno i uspješno vršimo. Nedostaje nam one prave, duboke i svestrane naobrazbe. Pedagoške smotre u našoj državi posvećuju učiteljskoj izobrazbi osobito pažnju, školska reforma izrazito isto naglašuje, a bave se time i učiteljski listovi i pedagozi drugih naroda i država. Osjeća se velika potreba, da se učitelju pruži ono znanje, onu spremu, ono vaspitanje duše, da bi mogao sa uspjehom izvršiti svoju veliku odgojnu zadaću. Mi sami čutimo, da smo nepotpuni i površni, mi znamo, da nam mnogo još treba i učenja i sprema i društvenog obrazovanja.

U predratno doba pružala se učitelju jednodijelna, suhoparna, gotovo samo stručna i nedotjerana izobrazba. Izlazio je učiteljski naraštaj po istome kalupu, bez vlastite inicijative, bez čvrste volje za napredovanjem i usavršavanjem, pa je u većini slučajeva iza dovršenih nauka knjigu bacao u šikarje. Ništa nije bolje bilo i kod drugih školovanih ljudi. Svatko je gledao, da čim prije dodje do kruha. Zato je temeljitih i duševno obrazovanih intelektualaca, koji bi dublje zaronili u nauku, u svijet i njegovo društvo, — bilo vrlo malo. I dok je predratno učiteljstvo imalo barem nešto stručne, pa makar i jednostrane izobrazbe, — poslijeratno nema ni toga.

Opća duševna klonulost i razvratnost odražuje se posvuda. Svijetom hara neznanje i zloba, nestaje pravog zanimanja za nauku i usavršavanjem. Učiteljstvo se u mnogo slučajeva podaje općem nemaru i luta bez vlastite orijentacije u ovom duševnom kaosu. — Greznemo u duševnu pogubu i nazadujemo uskorenim korakom, a više nego ikada prije treba nam znanja, napretka i dobrih vrela kulture. Mnogi zaziru od knjige, neki ne naliče uopće na intelektualca, a vrijeme i prilike nukuju svakoga, da radi više nego obično, za svoje usavršavanje, za školu i okolinu. Poslijeratno ozračje temelji se na slučaju, u njemu vlada sama površnost. Ova površnost izbija svuda naokolo, pa se po prima i učiteljstva. — A život, oprečnosti društva, u kojem živimo, prilike, borba za kruh, sve nas sili i nuka, da se okanimo površnosti, te da svojski radimo i stičemo si šire duševno obzorje, istinitu i temeljitu kulturu. Sama pustoš i golotinja je u mnogima, neki idu po račjem putu. A to je zlo, vrlo zlo! Pogubno je to za pojedinca, pogubno za stalež, sudbomosno za pomladak i školu, štetno za okolinu, koja nužno treba društvenih i prosvjetnih radenika.

Pitanje učiteljske izobrazbe nije još postavljena na čvrst temelj, nije svrsishodno i dostojno uređeno. Ne izgrađuje se kod uzgajatelja ono čovječje, plemenito i dobro. Zato moramo sami, da nadoknadimo nedostatke i popunimo svoje obrazovanje. Premda oskudijevamo pedagoškom literaturom u svom jeziku i nemamo na raspolaganju dovoljno dobrih izvora, opet se daje dosta učiniti, jer dobrom voljom se ne može. A kod nas ne dostaje volje za radom, nema dostatno smisla za naukom i progresom.

Učiteljska zveza muči se i radi za učiteljevu samoizobrazbu i u smislu svojeg kulturnog programa i u suglasju sa novom školskom reformom, koja od učitelja zahtjeva, da popunjuje svoju izobrazbu i da radi takodjer izvan škole. Članovi se sastaju u malim skupinama i rade u smislu samoizobrazbe. To je dužnost, potreba i korist članova, a to je i najglavnija zadaća, dapače težište rada naše učiteljske ustanove. Staro je to pitanje, o kojem se često piše i raspravlja, ali koje je uvijek aktualno, uvijek novo i savremeno. I dok se kod većina društava radi u tome pravcu, dotle se samoizobrazba u nekim društvima jedva pokreće ili se nije uopće pokrenula. Nalazimo mlitavaca, koji se boje i svoje sjene. Naše polje rada je kulturno usavršavanje, prosvjetna je to rabota, školska reforma o tome govori, a svi pedagoški listovi to preporučuju.

Svatko može da posveti tome pitanju par sati na mjesec, pa bi sve lijepo išlo. U zadnje vrijeme počinje se sa samoizobrazbom i među onima, koji su u tom pogledu bili pasivni za društveno djelovanje. Društveni radnici nailaze kod nekih na potpuno nerazumijevanje i na glupe isprike. Izogibljaju se sastancima za samoizobrazbu, mudrujuć, da je to suvišan posao, jer da se lako svaki pojedinačno može da obrazuje. To su najnovije primjedbe i neslane opaske baš kod onih, koji su odbacili knjigu i nazaduju. Mislimo, da bi svaki član društva morao da znađe važnost akcije za samoizobrazbu i ne bi uopće smjelo, da bude tako djetinjskih isprika. Ta je li moguće, da imade u našim redovima onih, koji se uklanjaju od skupova za samoizobrazbu?! Zar je moguće, da su neki tako nisko pali i bježe od mogućnosti, da se nešto izobrazu i time dignu duševno?!

Duh vremena zahtjeva od nas više smisla za življenje, više sprema i sposobnosti za vršenje svoje misije. Preko naših glava prohujale su mnoge bure, ali nas nijesu prignule. Koracamo napred vedra čela sa potpunim uvjerenjem, da naše nastojanje oko odgoja i duševne emancipacije staleža nailazi na razumijevanje kod većine članova, koji se trse, da naš stalež dignu na dostojnu visinu.

Titus.

Za spomenik pok. Liculu. Darovali: Ribarić Ivan L 10, Košak R. L 5, Fabeta Miho L 5, Mogošević Matko L 5, dr. Petar Burić L 10, Rubinić

Marica L 10, Raffaelli Marica L 5. — Ukupno do danas L 386.

Do vidjenja dvadesetoga!

R.

Tri leta

Posl. Besednjak je v svojem govoru v zbornici 13. maja podvrget šolsko reformo kakor se izvaja med slovanskim življenjem, temeljiti in reziki kritiki. Govor so razni listi že dobesedno objavili in gotovo ni našega učitelja, ki ne bi bil z vso pozornostjo prebral izvajanj g. poslanca. Komaj tri leta so pretekla, odkar se je uvedla šolska reforma, a v teh kratkih letih se je odigralo radi nje že toliko dogodkov, da bi jih bilo za obsežno knjigo. Malo je pri nas krajev, kjer ne bi čuli odmevov reforme, pa če se je omejila tudi le na enostavno uvedbo državnega učnega jezika.

Ni naš namen naštevati epizod, lažjih in težjih, ki so v zvezi z reformo. Tudi za najznačilnejše nimamo dovolj prostora. Poleg tega so še vse preblizu, da bi že danes o njih sodili, ako bi to tudi bilo mogoče. Le nekaj večjih obrisov hočemo podati.

Ko se je šolska reforma v jeseni l. 1923 objavila, so se listi izjavljali o njej brez pridržkov. Določba o postopni odpravi materinega jezika je izzvala tako ostro kritiko, da se je nasproti listom uvedla zahteva, naj pišejo dvojezično, to se pravi, naj vse članke priobčijo tudi v italijanskem prevodu. Naredba je bila originalna, zato je padla že v nekaj dneh. Proti večini slov. listov je bilo tedaj uvedeno tudi kazensko postopanje, in sicer radi pregreškov napadanja ustavnih naprav in vsled pozivanja k nepokorščini nasproti zakonu.

Šolske oblasti so tedaj zavračale javno mnenje z opozarjanjem, da se jezik »drugorodcev« ni zatrl v šolah, ampak da se bo poučeval v dodatnih urah. Vendar ni bilo glede teh dodatnih ur nikakih jasnih določil in so krajevni šolski organi pogosto ukrepali na svojo pest, kakor se je ponekod uvedel državni učni jezik v očitnem nasprotju z zakonom — hkrati v vse tri nižje razrede osnovnih šol.

Ljudstvo se s takim postopanjem ni moglo sprijazniti in po občinah so krožile resolucije proti reformam. Podpisane vloge so se pošiljale nato pristojnim oblastim. Za take »demokratske« običaje seveda ni bil več čas in vse izjave niso imele drugih posledic, kakor te, da so začela poizvedovanja, kdo je priredil in vodil ona podpisovanja in kdo je vse podpisal. V mnogih slučajih so se morali podpisanci zagovarjati radi svojega počenja, če ni bilo še česa neprijetnejšega. Pomladi l. 1924. je to gibanje z izjavami prenehalo.

V jeseni istega leta je potekel rok, da se odpusti v novih pokrajinah ono učiteljstvo izpod prejšnjega režima, ki ga oblasti niso hotele sprejeti v nadaljno službo. Odpuščenih je bilo brez pokojnine in odpravnine 17 definitivnih učiteljev(-ic), še več pa je bilo dpuščenih provizoričnih. Tudi to je zbudilo dovolj odmeva po listih in šolsko skrbstvo je čutilo potrebo objaviti imena vseh onih slov. učiteljev(-ic), ki so bili prej provizorično nastavljeni, a so se sedaj stalno namestili. Bil jih je več stotin in šolsko skrbstvo je kazalo na svoj ukrep kot na posebno naklonjenost nasproti slov. učiteljstvu. V resnici je bilo že občutno znižano število slov. učnega osebja v primeri z l. 1923 (pred uvedbo reforme). To je bilo tudi naravno,

ker je zakonita določba o uvedbi drž. učnega jezika že involvirala skrčenje slov. učiteljstva.

Leto 1924 je bilo deloma leto stagnacije in ni prineslo večjih izprememb, če odbijemo težnjo, da se učiteljstvo omeji izključno na delo v šoli, v nasprotju z duhom reforme, da se čim bolj udeležuje v korist mladine v javnosti. V smislu predpisov je učiteljstvo, ki je bilo v stalnosti potrjeno, pridno polagalo izkušnje iz italijanščine, — predpogoj, da se uporablja tudi po razredih z državnim učenim jezikom. Po zakonu bi se moralo namreč bolj upoštevati po šolah »drugorodcev« ono učiteljstvo, ki pozna poleg učnega jezika tudi materinščino otrok.

Leto 1925 pa je prineslo vrsto novosti, ki so zrušile vse, kar se je zdelo dotlej trajnoveljavno. Najvažnejše za učiteljstvo je gotovo zakon, ki odpravlja stalnost nameščenja. Z letom 1926 (in dalje) je namreč mogoče brez drugega odsloviti vsakega doslej definitivnega učitelja. Ima sicer — če vsaj 15 let v službi — pravice do pokojnine, toda kakšna je ta, govori zloglasni pokojninski zakon za učiteljstvo. Druga važna določba je, da se spet delajo izkušnje iz učnega jezika, s čemer bi bile dosedanje ovržene. Novi predpisi sicer še niso znani, a sodeč po zadnjih ukrepih, ki bile izkušnje rigorozne, v duhu torej vseh najnovejših sprememb.

Za učiteljstvo važni so tudi vsi poskusi, da se učiteljstvo včlani v državno fašistovsko udruženje. Taki poskusi so se vršili že prej ves čas od šolske reforme dalje, so pa postali sistematični v jeseni lanskega leta. Tedaj je namreč izgledalo, da se bo moralo vse učiteljstvo po zakonu organizirati v sindakatih. Stvar se je spremenila. Vendar se je učiteljstvo vabilo, naj pristopi v omenjeno udruženje. V zadevi je naučni minister Fedele baje izdal okrožnico, naj se nikjer učiteljstvo ne sili v državno organizacijo in je v zbornici izjavil: Učiteljev ni mogoče prisiliti v nobeno organizacijo. Se lahko vpišejo, **toda iz lastne volje, svobodno, v polni in brezpogojni svobodi vesti.** — Več nadzornikov se je po tem tudi ravnalo, ne pa tako nadz. Spazzapan na Tolminkem in nadz. Rubbia na Goriškem. Ta dva sta postopala nasprotno, in prišlo je do dramatičnih zborovanj pri Sv. Luciji, v Kanalu, v Idriji, v Gorici in drugod. Dogodki so poglavje zase v razvoju našega šolskega vprašanja in lahko rečemo, da so bili odgovor na vse, kar je šolska reforma prinesla posebno zadnje čase. Pokazali so orientacijo učiteljstva z ozirom na razne novejšje ukrepe v šolski zakonodaji. Tudi ti dogodki, ki so padli večinoma v svečan t. l., niso ostali brez odmevov v javnosti in se odražajo tudi v zadnjem govoru posl. Besednjaka. Več kot naravno je, da ne morejo kar tako mimo.

Istočasno z navedenimi dogodki je bila prišla odredba, da se odpravijo tako zvane dodatne ure iz materinščine. S prvim marcem je stopil odlok zakonito v veljavo, marsikje se pa že davno prej niso več upoštevale. Bile so samostojne zatrite. Eksclenca Fedele je o teh urah razločno povedal: Dodatne ure so bile le slepilo, hotel sem biti odkritosrčen, ko sem jih končno odpravil. — Ali so bile res slepilo ali ne, ni mogoče reči. Gospod Fedele se je morda vlekel s to izjavo iz zadrege, kakor se je vlekel z raznimi drugimi, ne baš spretnimi medklici. Dej-

sto pa ostane, da šolska reforma s svojimi prvotnimi spremembami ni zadoščala reformatorjem pri nas, šli so nestrpnost dalje. Čemu se hoče v tem oziru v ekstrem in kakšne koristi bo prinesel, ni naš namen raziskovati. Gotovo je, da vse postopanje ne kaže globoke državniške modrosti in je v pravem nasprotju s čudovito strpnostjo, ki je pomagala ustvariti nekdanji ogromni rimski imperij sredi barbarskih ljudstev. Da se bo dosedanje postopanje nadaljevalo, kažejo vsi znaki. Berite resolucijo, ki se je sprejela te dni v Pulju, naj se namreč istrski slovanski učitelji popolnoma nadomeste z italijanskimi, pa boste na jasnem.

Ni torej slučaj, da se je posl. Besednjak lotil v zbornici šolskega vprašanja. To vprašanje pri nas obstoji, levičarjem se je posrečilo, da so ga ustvarili. Njih zasluga je, da začnajo starši resno misliti na od pomoč. Tu ne bo veliko izdala zadnja odredba šolskega skrbstva o zaseb-

nih šolah, zakaj mladina ne more ostati analfabetska, ne more ostati brez najnujnejšega osnovnega znanja. Šolska reforma ni zadela pri nas le duha, marveč je s svojimi skrajnostmi zadela tudi ljudsko osnovno kulturo sploh. Problem, o katerem so nekateri mislili, da so ga končnoveljavno rešili, ni niti najmanj rešen in sili na plan. Predno se je reforma do kraja izvedla, že po treh letih, se vračajo načela, o katerih se je mislilo, da so pokopana za večne čase. Mrtvi še ne bodo vstali, to je gotovo. Vsi znaki pravijo, da se bo ravnovesje še bolj spodneslo kakor se je, zakaj tri leta, ki so za nami, so neznatna doba. Kakšen bo razvoj stvari, posl. Besednjak ni hotel preiskovati in je zaključil svoj govor tako le: Ko bodo naše šole vse odpravljene in učitelji odstavljene, se bo spremenila vsaka slovanska družina v šolo in vse matere in očetje bodo postali učitelji, ki bodo prenašali iz roda v rod naš jezik in našo narodno zavednost.

Nadaljujmo !

Le nekaj let je od tega, ko smo začutili nujno potrebo popolne duhovne preorientacije in smo skoraj mrzlično pričeli zajemati novo duhovno vsebino v smislu zahtev družabnega življenja. Odzvali smo se klicu po preosnovi, s katero naj bi učitelj stopil v javno življenje in pravilno pojmoval svoje naloge. Glas onih delavcev, ki so se že davno oprostili neplačane vsakdanjosti, se duševno osamosvojili in se dvignili do resničnosti, ustvarjajočega, aktivnega življenja, ki je že samo po sebi oživljajoče, ta glas ni ostal brezuspešen.

Tja se nam je zahotelo, od koder je mogoče zdrav vpogled v tvorilce posameznih panog in skupnega družabnega življenja, tja, kamor nismo bili vajeni in kar še danes izobraženci v splošno zlo prezirajo.

Res ni lahek odgovor na vprašanje o uspehu, kateri se ne poočiti tako hitro in lahko. Šele čas ugotovi uspeh v geometričnem razmerju. A že to, da se nas je lotila volja po plodonosnem udejstvovanju, je velik uspeh, velik plus, ki kaže, da smo se otresli varljivosti in samospevov in stopili na pot resnice, na pot, ki vodi k spolnitvi življenja v človeški družbi. Kdo more zanikati, da ni v resnici tako? Pričetek je vedno in povsod skromen, tako tudi tukaj, a to nas ne moti. Krog se širi in se bo širil kljub vsem oviram in četudi počasi.

Živo in zajemljivo se nam odpirajo potankosti družabnega življenja, živo, zajemljivo in ustvarjajoče bodi tudi naše delo.

Povsem naravno, če smo po zajetju splošnih obrisov stopili na rodna tla — v praktično življenje ali v krog večnega gibanja, miselnega (možganskega) in telesnega (snovnega), ki pa se oboje objema in tvori nepretrgano vez dopolnjevanja in vzajemnosti. Saj je vse v tesni zvezi: veda in nje praktična uporaba, iznajdbe in njih uresničenje, delo možgan in ročno delo, misel in napor mišic. Vsak napredek, vsaka pomnožitev narodnega bogastva, ki je del neizmerne celote, izvira iz skupnosti ročnega in možganskega dela prejšnjih generacij, rojenih in umrlih v bedi, izčrpanih in izčrpanih.

Malo premglo je sicer sledil korak v praktično življenje, ni pa prezgoden za one, ki hrepenè po aktivnem delu, to je po ustvarjajočem delu, ki ne išče samoljubnih priznanj in naslad, niti uspehov, pač pa smotre, ki tvorijo le neko prehodno točko k novemu spopolnjenju.

Naše naloge so jasne: spopolnjevati dedščino prejšnjih generacij z vso sposobnostjo, z vsemi нравnimi sredstvi; kazati poti, ki vodijo v resnično materialno in moralno izboljšanje v najnižjih plasteh naroda.

Nadaljujmo! Poglejmo krog sebe, da vidimo, kje in kako naj pričnemo z delom! Kmetiskodelavskemu življenju je zgodovina izklesala posebno usodo, dala mu je poseben pečat in ga potisnila v skromno ozadje, pustila ga je daleč za časom.

Tudi mi smo šli mimo te plasti, ker nismo umeli njene posebnosti in smo bili preveč zaverovani v veliko delo šole, ki da sama dovolj snuje, oziroma smo se tolažili z delom preskromne vsebine, iz katere ni moglo vzkliti niti snovno, niti duhovno poživljenje.

Popravimo! Kmetisko gospodarstvo tvori izza davnine osnovo družabnemu življenju. Ta trditve ni pretirana. Vse naše gmotno in duhovno življenje raste iz snovi, ki nam jih ponuja zemlja. Ona je urejevalec: koliko odpove, toliko zaozanemo; v kolikor se njeni darovi nepravilno delé, v toliko se širi družabno nezadovoljstvo in se množe razstrelilne snovi, ki se lahko vsak čas vžgejo in goré, kar tvori večji ali manjši minus.

Kakor v vsaki umetnosti, je tudi kmetijstvo odvisno ne le od pridnih, delavnih in skrbnih rok, marveč prav danes še veliko bolj od izurjenosti, ki zna z osnovno glavnico tako razpolagati, da mu čimveč donaja. Kmet mora biti danes računar do podrobnosti, znane mu morajo biti ugodnosti tehnike in vsa sredstva, s katerimi vjame krožečo snov, si jo podredi in izkoristi.

Edino tako more kljubovati v težkem gospodarskem boju, oziroma si svoj položaj vsaj nekaj in za gotov čas izboljšati.

Popolnoma prav piše 5. števil. «Gospodarskega Vestnika»: «V našem slučaju gre za pravi kmet-

ski naraščaj, duševno izobličen v smislu zahtev kmetijske kulture, za naraščaj, ki bi bil sposoben pravilno umevati svoje naloge in temu primerno usmeriti svoje družabno udejstvovanje.»

«Mladina naj se seznani z visokim poslanstvom kmetijskega udejstvovanja, dozna naj

pomen kmetijstva v splošni gospodarski uredbi in dobi zdravo strokovno umevanje, da bo sposobna razpolagati s svojo glavnico in času primerno.»

Mi se pripravljamo, da usmerimo tja svoje delo. V kolikor bo razumevanja in opore v javnosti, v toliko bo venčan uspeh.

Vice Orljak:

Moje društ. učit. uspomene

VI. Mlada «Narodna prosvjeta» na delu.

Rad i zadaća prve ove organizacije hrvatskog učiteljstva Istre u Pazinu označen je u njezinim pravilima. Nastojati će oko naobrazbe učiteljstva, oko poboljšice njegovog ekonomskog stanja, oko gojenja pjevanja i glazbe te priređivanja sastanaka i zabava. Društvo će raditi u sva četiri smjera mladenačkim žarom i polemom.

Samo letimice da spomenem društveni rad prvih odbora. Bilo je u radu najagilnije ovo naše društvo među svima u Istri, a uspehom imalo se pohvaliti. Sve staze i sva sredstva rabismo u našu društvenu i učiteljsku svrhu. Hrvatski učitelj tada živio osamljen u selu. Plaća mu bijaše mesečna 34 forinta 64 novč. Za penziju morao služiti 40 godina. Povišice brao svake desete godine (decenije). Hrvatskih škola i učitelja u čitavoj zemlji bilo dvadesetak. «Nar. Prosvjeta» zasukala rukave. Ko da opiše sve sastanke njezine! Hodalo se mnogo, mnogo pisalo, večalo, interveniralo na sve strane. Deputaciju poslamo u Beč. Svoje zahtjeve predamo drž. poslaniku prof. Vek. Spinčiću i Klubu hrv.-slov. pokrajinskih zastupnika u Poreču. Tako radilo se za našu stvar u Beču i Poreču. Gnjavismo neprestano oblasti. Zemaljski sabor i odbor morao se pačati s našim pitanjima. Tako dodjismo do novog školskog zakona od 9. X. 1901., a njime do poboljšanja plaća. Delile se u tri kategorije (1400, 1200, 1000 kruna). Učiteljice 80% učiteljeve plate. Za penziju 40 godina službovanja iza ispita usposobljenja. Za definitivnost traživo se ispit iz italijanskog jezika. Zakon je pogodio gradove i italijansko učiteljstvo. Samo škole u gradovima bijahu u I. kat. plaće. Sistemizovane su bile škole, a ne učiteljstvo. Natjecatelj za definitivno imenovanje birala su općinska zastupstva i mesna školska veća, koja su bila skoro sva u italijanskim rukama. Terno molitelja išao na Zem. odbor u Poreč. Predlog otišao na c. k. Zem. školsko veće u Trst, koje je srećnom natecatelju izdalo dekret imenovanja. Mi ne bijasmo s ovim zakonom zadovoljni. Radismo dalje kao pre na sve načine. I putem štampe. «Naša Sloga» obelodanila je u četiri broja iscrpive članke o našim zahtevima. Time zainteresovasmo javnost, zastupnike i oblasti. Ne mirovasmo dok ne polučismo drugi školski zakon od 5. VI. 1908., koji je ujedno zadnji istarski. Po njemu beše umirovljeni svi naši učitelji od sadašnjih vlasti u zadnjih sedam godina. Ovaj zakon već uveo klasifikaciju učitelja, a ne samo učiteljskog mesta. I on još pridržao učit. mesta triju kategorija, ali ujedno podučitelja mogo postati iza 10 godina službe definitivni učitelj III. kategorije, iza 20 godina II., a nakon 30 godina I. kat. plaće. Plaće: 1920, 1680, 1200 kruna. Kvinkvenij teče

od ispita usposobljenja. Ima ih 6. Učiteljstvo u gradovima uživa mesni doplatak. Općine moraju pružiti učiteljstvu stan u naravi ili novčanu odštetu, što se uračunava u mirovinu. Sela uvek prikraćena u svemu. Ovaj zakon ipak udovolji tadašnje učiteljstvo.

I kulturno delovala naša «Nar. Prosvjeta». Na sastancima držala se predavanja. Prigodom skupština jedan ili drugi učitelj držao uzorno predavanje u školi školskoj deci. Osobito ćemo istaknuti roditeljske večeri i analfabetske tečajeve. Svi se tada u Istri natecasmo ko će više držati roditeljskih večeri i više analfabeta naučiti čitati i pisati. Bili su to lepi dani, dani poleta, oduševljenja, života i idealizma.

Približavaše se 10-godišnjica naše «Nar. Prosvjete». U sve to razdoblje lebdijase neprestano pred očima prvim dvama osnivačima ovog društva dva cilja: jedinstveno društvo za čitavu Istru s ove i one strane Učke, te društveno glasilo. Za prvi cilj radismo nas dva javno, a za naše posebno društveno glasilo šutismo, da se ne blamiramo. Još tada niko drugi od naših suzvanika ni u snu nije mogao na to pomisliti. Ali nas dva radismo postojano. Sasma dozori taj naš naum nemilom pojavom slovenačkih kolega, koji ubrza porod glasila. «Zaveza jugoslovenskih učiteljskih društva» u Ljubljani sasma se bacila kao društvo u naručaj liberalne stranke u Kranjskoj, pa tako i njeno glasilo «Učit. Tovariš». Buduć naše pazinsko učiteljsko društvo bijaše članom «Zaveze», ona sa svojim pisanjem u «Učit. Tovarišu» uprav nas siliše da i mi društveno pristupimo k liberalnoj stranci, a to je značilo, spustiti se u kulturni boj, što ga na nož vodiše Slovenci podeljeni u liberalni i klerikalni tabor. «Učit. Tovariš» je u tu svrhu donasao redovito tendenciozne dopise iz Istre, da podjari nas učitelje proti svećenstvu i obratno. «Zaveza» je dapače u svrhu svoju, da naše društvo povede u liberalni tabor, zborovala u Puli avgusta 1895. «Liberalac» kol. Zec govorio je u svojem smislu. Kol. Matetić i ja pobijamo ga sa svim argumentima. «Zaveza» nam obeća, da će opustiti svoju «politiku» među nama u Istri. No ne održa obećanja. Stranački boj u Kranjskoj bio žestok, pa u pobjedi liberalizma smatraše slov. kranjsko učiteljstvo svoj spas i boljitak. Tamo je naime klerikalna vlada davala osnovnom učiteljstvu uprav sramotne plaće. — Mi braći u Kranjskoj doviknismo: **Mi tog kulturnog boja u Istri ne potrebujemo; naša organizacija ostaje nadalje izvan stranaka kao samostalno staleško-prosvetno telo...** Ovaj moment bio je zgodan za osnutak našeg posebnog glasila. Do tada nije naše učiteljstvo čitalo nijedne staleške novine; samo nekogi su čitali «Tovariša», «Učit. glas» iz Dalmacije ili zagrebački «Napredak».

U svrhu agitacije za naše posebno glasilo propustovasmo u praznicima g. 1895. kol. Svetličić i ja čitavu Istru. Tom prigodom sasma dozori ružičasta ideja. Sve utanačismo što ćemo i kako. Ne bude li se mogao list uzdržavati pretplatama, a mi ćemo ga uzdržavati dobrovoljnim prinosima. — Ostavit ćemo nesložnu braću, a mi u Istri — živeti ćemo svojim životom. I ne pogrešismo.

Delovna šola

(Nadaljevanje.)

3. Industrija in delovna izobrazba mladoletnih.

Z industrijo zaznamujemo način strojne produkcije, to je delovni način, pri katerem se delovno orodje premeni z mehanskim, strojnim orodjem, pri čemer navadno ne pride v poštev kot sila vsemu delovnemu mehanizmu človek sam, temveč ta ali ona naravna sila. Industrijalizem, največja zmaga človeka nad naravo, je značilen za našo sedanjo dobo.

Čim je fizično delo človeka pri stroju odveč, nastopi že možnost do uporabe napol zmožnih delavcev, in delo otrok se pokaže pri načinu strojne produkcije kot tehnično zadovoljivo, kar dokazujejo vzgledi kapitalistične industrije. Še več: baš v industriji je delo oni vir nedorastlim, iz katerega morejo črpati intenzivno in splošno izobrazbo. To je posledica dejstva, da sicer zahteva delo ob stroju neko gotovo predpripravo, ki je pa zelo kratka in enostavna, za kar se imamo zahvaliti enakomerno avtomatičnemu delovanju mehanizma. Strojna produkcija usposablja delavca, da se — spreten pri enem stroju — kmalu privadi drugemu.

Proces industrijske produkcije obstoja v mehanski in nazorni razstavitvi kompliciranega delovnega procesa v enote, ki ga tvorijo. Na-

Na skupščini u Roču istupi naše društvo iz «Zaveze», a tako i volosko i krčko učit. društvo. Ostasmo sami. Ali zato ćemo se — osoviti na svoje vlastite noge. Odelismo se teška srca od severne svoje braće, ali to učinismo «za večnu spomen, da pokažemo svome narodu u Istri i njegovim predstavnicima, koliko je nama učiteljima stalo do sloge, mira, reda i rada u političko-kulturni probitak naroda.»

zorno opazovanje raznovrstnih strojev nam pokaže osnovne temeljne oblike mehanizmov in gibanja. Mnogostranska industrijska vzgoja nas dovaja torej do vrste teoretskih splošnosti, ki jih z eno besedo imenujemo filozofijo industrijske tehnike.

Te — na delo se nanašajoče splošnosti pa niso v bistvu nič drugega, nego praktična uporaba prirodnoznanstva. Nikjer ne naletimo na tako združitev dela z vedo, kakor baš v industriji. Filozofija industrijske tehnike ter tehnične splošnosti vedejo neposredno v znanstvo. V industriji sta tehnična in znanstvena izobrazba tesno združeni.

Najvišja delovna izobrazba je torej industrijska. Industrijelno delo, polodraslim otrokom in nedoletnim tehnično primerno, nikakor ne podaja enostransko-tehnično, temveč politehnično izobrazbo. Industrijelna politehnična šola nam daje delavca-filozofa s tem, da mu odpira pot do nadaljnjih perspektiv integralne znanstveno-tehnične izobrazbe.

Vzgoja k delu pripravlja torej bodočega močnega obvladovalca narave. Delovna skupnost otrok, t. j. osnovna delovna šola tvori osnovo temu primerni vzgoji v otroški dobi. Industrijelna politehnična šola gradi pozneje na tej osnovi svoj načrt prave, času primerne vzgoje k delu mladega človeka 20. stoletja.

Ekonomske posledice izgube službe

Izguba službe ima za posledico nekatere posledice ekonomskega značaja, kar je potrebno poznati. Predvsem pride v poštev izprememba plače in dohodkov. Znano je, da je stalnemu učitelstvu odmerjena plača mesečno v dvanajstih, ako znaša šolska doba 10 mesecev. Ker pa predstavlja plača odškodnino za onih 10 mesecev šole, ne pa tudi za ona dva počitniška meseca, se učitelju, odpuščenemu tekom šolskega leta navadno prizna izenačenje, obstoječe v razliki dvanajstin in desetini plače, kar je tudi pravično. V boljše razumevanje naj nam služi primer: Nekomu pritiče plače 6600 L in dobiva torej mesečno 459.70 L, kar odgovarja čisti dvanajstini plače. Koncem maja zapusti službo in je torej tekom osemih mesecev prejel osem dvanajstin plače. Nepravično bi bilo, da izgubi radi dveh mesecev, ki mu manjkata do konca šolskega leta, tudi ono plačo, ki mu pritiče tekom počitnic. Kako nam je preračunati, naj nam služi pojasnilo. 459.70 L (čista mesečna plača) $\times 12 = 5516.40$ L (čista letna plača). Ako ta znesek delimo s to, dobimo znesek, ki bi ga dobival učitelj le tekom 10-ih šolskih mesecev,

5516.40 L : 10 = 551.64 L. Ako je torej dotičnik služil osem mesecev, bi bil moral dobiti 551.64 L $\times 8 = 4413.12$ L, medtem ko je dobival le 459.60 L $\times 8 = 3677.60$ L. Pripada mu torej še razlika teh dveh vsot, torej 4413.12 — 3677.60 = 735.52 L in to nam dá že omenjeno izenačenje (conguaglio).

Toda učitelj ima pravico še do aktivno-službene doklade, ki se mu tudi izplačuje v dvanajstih (105 L mesečno). Zato moramo tudi za aktivno-službeno doklado napraviti enak račun:

$$\begin{aligned} 105 \text{ L} \times 12 &= 1260 \text{ L} \quad - \quad 1260 \text{ L} : 10 = 126 \text{ L} \\ 126 \text{ L} \times 8 &= 1008 \text{ L} \quad - \quad 105 \text{ L} \times 8 = 840 \text{ L} \\ 1008 \text{ L} - 840 \text{ L} &= 168 \text{ L} \end{aligned}$$

Tu znaša izenačenje torej 168 L. Ako seštejemo obe izenačenji, tedaj dobimo 735.50 L + 168 = 903.50 L, t. j. vsota, ki se mora dotičnemu učitelju izplačati razun navadne plače za mesec maj.

Kaj pa odškodnina preuredbe (riordinamento) in podvojenje dela (sdoppiamento)? Navadno se ta izplačuje semestralno ali koncem leta v odmeri 1 desetine od 800 L (čistih 720 L) za vsak mesec službe podvojenega urnika. Prej navedenemu učitelju, ki ima osem službenih mesecev s podvojenim urnikom, a ni še ničesar prejel, pritiče torej še 72 L $\times 8 = 576$ L čistih.

Draginjska doklada se ne računa letno, temveč mesečno, ker ni smatrana kot odškodnina za službovanje, temveč le kot nekaka pomoč, podpora; radi tega pri drag. dokladi ne pride v poštev izenačenje. S popustom službe in z dobljenimi predpisanimi dobitki izgubi učitelj vsako pravico do draginjske doklade. Radi tega je učiteljem, ki so namenjeni koncem šolskega leta popustiti službo, nasvetovati, da ne podajo svoje izjave o popustu službe že 31. julija, temveč šele 30. septembra. V tem slučaju ne izgube onih dohodkov draginjske doklade, ki jim pritičejo tekom dveh počitniških mesecev.

Druga ekonomska posledica izvirajoča iz popusta službe je lahko dobivanje odškodnine ali pokojnina od občinskega ali državnega pokojninskega zaklada. Znano je, da morejo imeti samostojna mesta lastne pokojninske zaklade za svoje uradnike, včevši tudi ljudskošolske učitelje. O razmerju učiteljstva do občinskih pokojninskih skladov nam ni možno govoriti, ker je v različnih občinah različno. Baviti se hočemo zato le z odnošaji učiteljstva do državnih pokojninskih skladov. Pri tem nam je opaziti, da ni dovoljeno samostojnim občinam

staviti učiteljstvu, v kolikor se tiče pokojnin — trših pogojev od onih, ki jih stavi država (ugodnejše pogoje lahko stavi!).

Opozoriti nam je predvsem na dejstvo, da ne izplačajo in tudi ne smejo izplačati pokojninski zakladi nikake pokojnine onim učiteljem, ki niso dovršili desetletne službene dobe, pa naj sibo vzrok zapustitve službe kakršenkoli (točka 29 iz T. U. 2. jan. 1913 št. 453). Možna je le edina izjema takozvane »privilegirane« upokojitve, o kateri bomo pozneje slišali.

Pokojninski zaklad mora izplačati enkratno odškodnino v odmeri dveh tretjin glavne vrednosti teoretične pokojnine onim učiteljem, ki so dovršili desetletno službeno dobo, a nimajo pravice do pokojnine, četudi so bili spoznani nesposobnim do nadaljnjega službovanja radi bolezni ali so bili odpuščeni radi didaktične nezmožnosti; dalje tudi ako so bili imenovani profesorjem srednjih šol določenih v členu 1 zakona od 8. aprila 1906, št. 141 (tudi člen 20 goričmenjenega T. U.) in če so plačevali potrebni prispevek pokojninskemu zakladu za dobo ne manj nego 10 let.

Umetniška razstava v Trstu

V Ljudskem vrtu je odprta te dni razstava tržaških umetnikov. Krščena je na ime Biennale (dvoletna), ter ima namen pokazati razvojno smer tukajšnjih umetnikov. Razstavni prostor je v to svrhu določen kakor nalašč: karakterizira namreč lokalno orijentacijo sodobnih meščanskih umetnikov. To prijetno središče zelenja ter mnogobarnega cvetja mlade Vesne nudi obiskovalcu predpripravo za vstop v razstavo.

Mesto Trst, središče komercialnega življenja srednje Evrope, ni pred vojno kazalo dosti zanimanja za umetniške prireditve, vsekakor pa bolj za aplicirano umetno obrt, ki jo še danes zastopa tukajšnja obrtna šola. To je bilo povsem umljivo, kajti bistvo trgovskega mesta leži v utilitarističnem udejstvovanju. Danes pa, ko hira in propada trgovina mesta, postaja slednje le bolj središče luksusa in zabav. Isto pot hodi umetnost, — pot materialističnega naziranja.

Razstavljena dela so jako šibka, brez vsake dobre orijentacije. Starejši tržaški slikarji so prazni, brez bistvenih sil, mladi pa sila desorientirani. Na razstavi je zastopan tudi Slovenec Pilon s portretom komponista Kogoja. S tem hoče Pilon potrditi, da je tržaška umetniška razstava prijetna in zabavna, nikakor pa ne temeljita. Njegova grafika je bila učinkovita, dokler je bila nova; danes, ko smo prekoračili Berlin, Prago in Pariz, pa je že izven mode. (Naj oprostite oni, ki so moderni). Futurist Carmelich izvršuje fotografske risbe, ki naj bi predstavljale nekak kubizem degeneriranega značaja. De Finetti je aristokratski kloven, ki uganja cirkuske atrakcije pčtom tendencioznega ekspresjonizma. Dobro zanj, da mu delo za življenjski obstoj ni potrebno. Lahko se ho na tak način zabaval do konca življenja.

O ostalih mladih nimam kaj omeniti, kajti oni sami ne povedo ničesar. Isto velja za vse ekstremno orijentirane umetnike.

Iz celotne razstave je razvidno, da mladina noče ali ne more biti mlada, stari pa so podobni kramarju, ki lakira predmete, hoče jih prodati za nove. Kdor ne pozna materialja, se pri kupčiji pošteno ogoljufa. Skratka: pasivnosti tržaških umetnikov ni mogoče utajiti. Prizadeti so tu tudi slovenski umetniki, ker sodelujejo pri takih prireditvah. Ob tej priliki bi opozoril na možnost samostojne razstave naših umetnikov, kjer lahko dokažejo svojo sposobnost. V Trstu in na Goriškem imamo nekaj mladih sil, ki bi nam bržkone lahko nekaj pokazali, obenem pa pričeli samostojno zidati.

Ako je Trst trgovsko mesto, kjer se razni individui razlikujejo po plemenu, je potrebno, da poiščemo kvalitativne moči ter z njimi računamo na razvoj oblikujoče umetnosti.

Tržaška umetniška razstava ni nič drugega nego finančna prireditev, kakor so vse druge sodobne v Padovi, Monzi, Benetkah itd., to se pravi produkt malomeščanskega naziranja ali tekmujočega medsebojnega oportunitizma.

Treba je impulzivnega in destruktivnega dela, treba je zidati novo, ako hočemo pokazati, kaj smo, treba je delati za novo in ne uživati starega. Pokazati moramo svetu, da obstoja tudi slovanski kmet, od katerega pričakujemo novo kulturo, t. j. novo upodabljajočo umetnost. Vsi drugi »izmi« (ekspresionizem, kubizem itd.) nimajo ničesar skupnega z novo obujajočo se voljo.

Trst danes še spi spanje pravičnega. Spal bo toliko časa, dokler ga ne zbudi iz sna klic po novem ustvarjanju, ki bo nudil mladini nov sistem, starim pa zadal smrtni udarec.

A. Černigoj.

POZOR! Pazinsko učiteljsko društvo održati će svoju redovitu glavnu skupštinu u nedelju dne 20. juna o. g., mesto 13. kako bi javljeno,

pošto ovog dana drži se u Buzetu službena učiteljska konferencija. — Pazienzija!

Odbor.

† Anka Brnobić

Dne 24. aprila zatisnila je za uvijek svoje blage oči neprežaljena i nezaboravna družica naša, Anka Brnobić. Pogreb mile pokojnice vršio se je u Pazinu 25. IV. u 5 in po sati popodne.

Pokojnica je bila rođena u Kašteliru. Polazila je učiteljska u Gorici i Zagrebu. Učiteljsku je službu vršila na školama družbe sv. Ćirila i Metode u Vabrizi i Foškulinu. Iza toga je službovala 9 godina u Sv. Petru u Šumi. Pred par godina bila je od tamo službeno premještena u Lupoglav, a u zadnje vrijeme službovala je u Sv. Donatu.

Možemo reći, da osobito zadnje njezino službeno mjesto nije nikako odgovaralo za njezino šipko zdravlje. Prenaporni rad, loša hrana i stan pospješili su njezin — konac. Na umoru je ne vidješe ni majka, ni otac, jer su joj tamo daleko...

Nije mogla naći mira. Tako rekuć, umiruću premještavali je. Okrutna sudbina htjela je da pospješi prežalosno uništavanje.

A Ona, bila je zaista valjana uzgojiteljica svoga naroda, uzor kršćanske ljubavi i ustrpljivosti. Sve boli i tuge i nevolje u sebi i okolo sebe podnašala je nekim osobitim ustrpljenjem. Pravi istarski junak; bijedna istarska sirota.

Mirno i bez šuma pratila je školske, narodne i društvene prilike.

Ali, jeh, došao je onaj kobni danak te nam srušio u prerani grob u 37. godini svoga života — jednog junaka. Naša se je četica potresla, prolila suze, a bijedni Sirotan, istarski narod, plače i plače...

Oh, tko da ne poplače, kada vidi život naše mile Anke; pun je bio pelina, nezahvalnosti i gorčine. I zato mi joj ne možemo sijati iznad groba cvijeće. Kada joj je život prepun trnja bio, našto će joj poslije smrti ruže?

Draga naša Anko! Providnost je htjela konac Tvojoj mucu, koju si je mukom mučila, a istarska zemlja, Tvoja rođena gruda, uzela Te u svoj zadnji zavičaj i hladni zagrljaj. Počivaj nam u njoj u miru, jer si je neizmerno ljubila i dala si za nju najljepšu mladost svoju, poletnu dušu mladu i narodno srce svoje.

«Dodje doba, da idem u groba».

Krasković.

† **Srećko Kosovel.** 27. maja je umrl Srećko Kosovel, stud. phil., sin učiteljske rodbine Kosovelove v Tomaju na Krasu, brat Stanota Kosovela, publicista in sotrudnika našega lista, ter sam sotrudnik «Novega roda» (da niti ne omenjamo vseh drugih časopisov, pri katerih je sodeloval). Užalošćeni rodbini, ki izgublja nadarjenega Srečka, iskreno sožalje vsega učiteljsva!

Razno

Originalna misel. Poslancu Karlu Tinzlu je padla onidan nenavadna misel v glavo. Predložil je rimski zbornici dnevni red, naj bi se po nemških in slovanskih šolah Italije poučevalo v materinem jeziku. Poslanec je najbrže prespal zadnja leta in ne ve, da smo enotna fašistovska država, kjer se mora spoštovati obstoječi zakon. Ali pa je mislil na arabske šole in je pozabil, da so Arabci podložniki in ne enakopravni državljani. Vsekakor: izvirna misel za naše čase!

Svarilo. Kakor smo izvedeli iz enega zadnjih govorov našega ministra, obstoji neka vrsta tajnih učiteljskih organizacij. Ni znano, kake namene imajo in kako so razširjene. Ker gotovo niso nič prida, svarimo učiteljstvo, naj se ne vpisuje vanje. Prav dobro bi nam došli natančnejši podatki o teh tajnih udruženjih, da bi mogli še pravočasno obvarovati vse tiste, ki so morda zabredli v dobri veri. Izgleda, da so se z zakonom proti tajnim društvom razširile tudi tajne organizacije.

Pri rihemberški uradni konferenci je g. did. ravnatelj Faini povabil učiteljstvo, naj se vpiše v državno učiteljsko udruženje. Dal je deset minut odloga in podkrepil svoje povabilo s tem, da bodo prestavljeni, ki se ne vpišejo. Odlog pa je bil prekratek, ker so šli navzoči h kosilu, izvzemši g. co Mikuluž, ki se je vpišala.

Bivši Minist. Prosvete St. Radić izbrisao je iz državnog proračuna dosadašnju svotu za plaćanje honorara katoličkom svećenstvu države za poučavanje veronauka u osnovnim školama, u koju svrhu je država samo u Sloveniji trošila lepu svotu od 2.800.000 dinara. Nauk vere imat će svećenstvo podučavati do-

brovoljno (besplatno), inače će tu nastavu uzeti u ruke učitelji.

Nikola Tesla. Naredbom min. Prosvete u Beogradu održavale se 8. pr. mes. proslave sa predavanjima o Nikoli Tesli tom najvećem našem naučenjaku i električaru, sada u Americi, i to prigodom njegove 70-godišnjice života. Slavile ga sve srednje škole u državi.

Čitavi budžet Jugoslavije iznaša 12 milijarda i po dinara; na Min. Prosvete otpada 791 milijuna i po.

Za škol. zgrade. Min. Prosvete je podelilo 1.740.000 din. u ime pomoći za podizanje škol. zgrada u Južnoj Srbiji.

Tržaško učiteljsko društvo bo zborovalo 13. juna ob 10. uri v prostorih bivšega «Otroškoga vrtca» pri Sv. Ivanu s sledećim dnevnim redom: 1. Nagovor predsednika. 2. Proslava 20-letnice društvenega obstoja, poroča tov. Germek. 3. Poročilo tajnice. 4. Poročilo blagajničarke. 5. Volitev odbora. 6. Volitev delegatov. 7. Raznosterosti.

Goriško učit. društvo ima svoj redni občni zbor 10. t. m.

Slov. učit. dr. za Istro ima redni občni zbor 6. t. m.

POZIV. Učiteljska društva se pozivajo, da pošljejo Samopomoči (t. F. Mermolja, Dobravlje, p. S. Croce di Aidussina) a L. 3 za člana vsled slučajev smrti pok. Tončke Šavli in Anke Brnobić.

POZIV. - Volosko učiteljsko društvu će održavati svoju redovitu godišnju glavnu skupštinu u nedjelju 13. juna o. god. u 11 sati prije podne u Jurdanima (postaja) sa sledećim dnevnim redom: 1) Izvešće odbora a) predsjednika, b) tajnika, c) blagajnika; 2) izbor novog odbora; 3) izbor delegata na delegacijsku skupštinu; 4) razno (eventualia).